

մարտատուրքը կարգ մը վաճառացի վրայ՝ ինքնին կը բառէ եղբեր արհեստագործութիւնը զարգացնելու ի թուրքիս։ Փոյլը չէ թէ բնիկ արհեստագործութեան արդիւնները վարենեան հաւասարիլ Եւրոպականին կատարելութեան. բաւ է որ մեր պիտոյըը մըք կտորղանանք հայթայթել, լուստի, թուրք լրաւ գիրը ջերմ հրաւեր մը կ'ուղղէ Օսմանեան աղբին՝ արհեստագործութիւնը մշակելու և գործարաններ բանալու, հակառակ պարագայի մէջ դուշակելով թէ Բ. Դրան նոր տարօրինութիւնը քննա պիտի պատահաւէ փոխանակ օգուտի, զի օտար վաճառականը պիտի աւելցնէ իւրենց զինքը, և մեք պիտի պարտաւորինք սույլ գնել անոնց, եթէ աւելի փափանք բնիկ վաճառք չուենենք գնելու։ Բաց աստի, երբ Եւրոպական վաճառաց ըսպառուսը նուազի թուրքիոյ մէջ, Եւրոպացիք թուրքիոյ մէջ իսկ գործարաններ պիտի բանան մաքաւ տուրքէ գերծ մնալու համար, և յայնժամ Օսմ հպատակը, եթէ իւրենց յատուկ հարատուութիւն ու գործարաններ չունենան, պիտի պարտաւորին աշխատիլ օտարագրեաց գործարաններու մէջ։

Խորհրդածելով «է-է-է-է»-ի այս յօդուարին վրայ, Անգլիական Էսթէթ լրագիրը կ'ըսէ. «Բնիկ արհեստագործութիւնն ի թուրքիս՝ անհետացած է, ըստ որում ուրիշ երկրները կը վայելնին աւելի մեծ դիւրութիւններ արհեստագործութեան մասին։ Օտար երկրներու մէջ կային կենդանի և մեծ ապահովութիւն մը անհայ և ընչից, աւելի մաքուր և անկողմնակալ արդարութիւն մը, գործողութեան ընդարձակագոյն տպատութիւն մը, աւելի ինամով պարտատուած տրոց դըրութիւն մը. հետեւեալք այ հոն կային աւելի վատահ և ձեռնարկուող մը, և աւելի հաստատ գործունէութիւն մը։ Այս ամենն արդիւնքը աս է թէ Ժողովուրդն հետամնտ կը լինի դրամագլուխ դիւրելու, առանց որոյ արհեստագործութիւնը չկրնար յառաջ գնալ։ Այդ դրամագլուխ կը բաղկանայ դրամ գործիքէ, գիտական հմտութենէ կամ ձեռքի փափուկութենէ, բայց ապահովութիւնը չարտադրած բանին տէր մնալու, և ազատութիւն զայն օգտագործելու վատակիլ դրամը զոր հինգէ գետնին տակ ծածկելով պահել, կամ դանձել այլ և այլ տեսակ հմտութիւններ, որոց կերպութեան դէմ ամեն տեսակ արդիւնքներ կան։ Ամենին բանակար հետադարձներն ու գործարաններն ունեցող Ժողովուրդը վայելած այս առաւելութեանց վրայ աւելցած է նաեւ անոց հանրային հարստութիւնը, այնպէս որ այն Ժողովուրդը ամենէն արագ զարգացած և հարստացած են երոց աւելի մօտ էին երկաթի և մետաղի հանքերը. ուստի, կրնանք ըսել թէ Եւրոպական արհեստագործութեան յառաջդիմութեան և Օսմանեան արհեստագործութեան յետադիմութեան գաղտնիքը պէտք է փնտռենք Եւրոպացիոց վայելած այս ամեն առաւելութեանց մէջ։ Այլ թուրքիա ետ մնացած է ո՛ր միայն արհեստից, այլ եւ՝ երկրագործութեան արդեանց մասին. — գործունէութեան ապագայը, ուր կրնային առաւելութիւնը թուրքիոյ կողմն են մեծապէս։ Արդ, իւր կողմ ունենալով երկրի և կլիմայի ամեն գերազանցութիւն, երբ թուրքիա չկրնար յառաջ գնալ երկրագործութեան մէջ, ի՞նչպէս կը յուսանք թէ արհեստագործութիւնը, յորում թուրքիա ի բնէ նուազ առաւելութիւններ ունի բազմաթիւ մասը ուրիշ երկրներու, կարող պիտի լինի օտար հարստարկութեան արդեանց հետ մրցելու, և վերածնելու 20 աւ 100 մաքսազեղի մը ջերմիցի և ուրբանցիցի հաւասարայն չերգէ։ Սիւսլ է ներկայ կամ ապագայ արհեստականութեան ապագան մաքսազեղի մը հետադարձութիւն։ Այդպի պիտի սուղնան թուրքիոյ Ժողովուրդն ինտեսական պիտոյըը կայմով և առաւելագոյն գործածման մէջ գտնուող նիւթեր, որոնք Ժողովուրդեան վատակել պիտի նուազի կամ պարտքը պիտի աւելնայ։ Հետեւեալք, մաքաւ սպառող յաւելնան յառաջ պիտի գայ ոչ թէ յաւելում, այլ նուազում։

գումն այն գրամագիրը, որ արհեստագործութեան համար նոյնչափ հարկերու է որպէս արեւնոց մարմնին համար, և այսպէս արհեստները փոխանակ քաղաքներու լու պիտի նուազին աղքատութեան աւերակներն պատճառաւ: Գաղտն օտար գործարարներուց թուրքիոյ մէջ ձեւերը հաստատելու գաղափարին, ցնորական խորհուրդ մ'է այդ. զի եւրոպացի գործարարն առարկէ ներքաճում, երկամ, փարժ գործաւոր և ապահովութիւն առատութեամբ գտնուած տեղերէ չլիտի ուղեն հեռանալ՝ էրէն Էրէնդէն ախոյ մըցում մ'ընելու երկրի մը մէջ, ուր այդ առատութիւնք չկան:

«Օմանեան նոր մարագինը նման այն մարագինը զոր Ամերիկա հաստատեց, յետ պատերազմին, տէրութեան մարտական հաղթութենէն աւելցնելու միակ նպատակաւ ընդունուած փոփոխութիւն մ'է: Նմանօրինակ մարագին մը հաստատեցաւ ի Հնդկաստան յետ մեծ ապստամբութեան ընդդէմ՝ Անգլիացացոյ: Ամերիկայի մէջ այս Պատերազմէ մարագին յոյժ յաջող արդիւնքներ տուաւ, իսկ Հնդկաստանի մէջ՝ խիստ անյոյող եղաւ: Ամերիկայի մէջ մարագական փոփոխութեան յաջողումն յառաջ կուգար սա իրողութենէ թէ, եռանդուն և գործունե պոռը վերջ մը այնպիսի մեծ ջանքեր ըրաւ երկրագործական արտադրութեամբը, որ օտար վաճառաց զընդ յաւելումը ծանր չէր դարձնելու, ուստի և անոնց սպառուած նուազելու տեղ աւելցաւ իսկ: Եթէ նմանօրինակ պայմաններ կենային ի թուրքիա, նմանօրինակ արդիւնք ձեռք բերելու յոյսն աւելի պայծառ կը լինէր քան որչափ է այժմ: Այս պարագայից մէջ ինչ որ կառավարութիւնը կրնայ ընել, և որոմամբն ունի պարտի ընդդէմ տալու համար իւր աշխարհականութեան, երկրին մէջ վաճառաց րոտ կարի շատ սպառումը քաջալերել է, Այս նպատակի հասնելու միջոցն ալ է արտադրութիւնը քաջալերելն է, որ ուրիշ կերպիւ անկարելի է ըսել իմէ: Հարցադրակցութեան միջոցներու բարորոքման համար ընդհանրապէս է հիմնաւոր տնտեսութիւններ ի գործ դնելով, Այժմեան երկամն պէս, աստ և անդէր զիւրեցող ձեռքը քանի մը հարկեր ըրովմէցող ճամբայ յինելով չէ որ պէտք եղած քաջալերութիւնը կ'ընծայուի արտագործեան յաւելման ի թուրքիա: Տեղաբնակ ժողովուրդը այս ճանապարհայինութեան համար կը ներդնէ, իսկ երկիրն ընդհանրապէս օրօտ մը չքաղեր այդ ճամբայներու մատուցած առաւելութիւններէն, որը զգալի լինելու համար խիստ անշնան են գեռ: Անկեղծապէս կը յուսանք թէ Բ. Դրան առաւելութեան նոր աշխարհայարուցութիւն իրաց լիճակին յարմար և որոյմիտ բան մը պիտի լինի, իսկ ան ապօք անպիժ ինքզին մ'է միայն: Գոհացողի լուծում մը ձեռք բերելու միակ եզրանքն է միջոցները ձեռք առնուլ ապրանց պագումն աւելցնելու համար, այն միջոցներու հետ որը այժմ ձեռք կ'առնուի և որոյ ընկան մատուցել է ապրանց սպառումը նուազեցնել անոնց գինըը բարձրացնելով, մարտերու վրայ եղած յաւելման պատճառաւ»

ԼՈՒՐԻՐ ԲԱՆԴՆԵՆ

— 0 —

Բաղդէ, 14 սեպտ.

Ամբողջ տարի մ'է որ Գեր. Հայր Գ. Սրտանձտեցող մեկնած է Բանդէն, ու Բաղդէ անհովիւ կը մընայ. որպէս ուրիշ առթիւ գրերով, մահմանադրական ամեն ժողովներ կազմալուծեալ վիճակի մ'իւնթարկուած են. ճշմարիտը խօսելով իւր կոչման արժանի մը միայն Գաղտնով մ'ունիքը որ անձնուրբարար կ'աշխատի ուղղութիւնն ալ Աղդ. գործոց, և սակայն պետ կամ նախագահ չունենալուն ապարդիւն լինելու բնութիւնը կ'ունենան իւր իստ մը քանքեր: Հերիք չէ անհովիւ մնայ Բաղդէ:

Եթէ Բաղդէյն իւր անցեալը քաւելու համար անհովիւ և անկեղծապէս վիճակի մ'ենթարկուելու հարկն անհրաժեշտ էր, կարծեմ թէ տարի մը ժամանակամոյժ ապաշխարելու բաւ է. Հերիք չէ որ ընդմէ անհովիւ մնայ Բաղդէ:

Մեր կղզւոյ այս անկերպարան տը-
խոր վիճակը՝ կը համարձակուի խո-
նարհաբար մեր սիրելի և ազգայնէր
Պատրիարքին ներկայէլ, յուսալով
որ՝ նա պիտի դէպք Բաղէշի նման
բաղժմանը նախանգի մը ժողովոյդ-
եան տխուր կացութեան, և հետեւ-
ապէս այլ եւս չպիտի հաճի անհո-
վի թաղուր զԲաղէշ :

* * *

Արդէն Բաղէշի աւերիկ հրդեհը՝
տխուր երեւոյթ մը ստեղծ էր մեր
մտական դպրոցներին, որոց մա-
սին գրել եմ : Ներկայ ամա-
վերջի շրջանին տեղւոյս վարժա-
բանները ո՛չ քննութիւն ունեցան և
ո՛չ արձակուրտ : Ընկերական վար-
ժարանին, որ եօթ օր մը ամիս առաջ
տեղական դպրոցներէն միոյն հետ
ձուլուած էր, ժամանակէն կանոն-
աւանց քննութեան արձակուրդի
սկսած : Օգոստ. 25ին Հայոց Միաց-
եալ Ընկ. դպրոցներ ընդհ. Տեսուչ
Սարգեան Մ. Բ. Էֆէնտին, ուղեկ-
ցութեամբ Տարւոյ և Տուրուքե-
նիքի փոխ տեսուչ Նաթանեան
Մարկոս և Պատւաւեան Յովհաննէս
Էֆէնտիներէն հոս գալով տեղւոյս
Ընկ. վարժարանի իսպառ. գոցուրդ
պատշոնապէս յայտարարեց, ընկե-
րութեան բոլոր գոյքերը հաւաքե-
լով ի Մուշ փոխադրել տալէն վերջ,
դէպք Սղբըր. ուղեւորեցաւ : Մեր
Հայրենակիցներէն չատեղ նկատե-
լով որ Ընկ. վարժարանի բացակա
յութեւն, մեծ խոլընդոտ կրնայ լի-
նել Բաղէշի կրթական դպրժն, նաև
ներքը Ընկ. իւրի զբաղման պատ-
ճառներ, երսուն ստորագրութեամբ
ի մի խնդրագիր խմբագրելով Սա-
րգեան Էֆէնտիին միջոցաւ Ընկերու-
թեան կենտրոնական գրասեն-
րելով որ ընկերութիւնը իւր շնորհ-
ներ չառնուայ Բաղէշէն և հոգին չա-
րունակել իւր դպրոցն, որոյ պէտ-
քը յոյժ գրեւոր է, այն պայմանաւ
որ դպրոցի տարեկան ծախսոյ ԱՅ
իրեւը կը վճարեն անսրտունջ :
Սպասեմք թէ ինչ կը տնօրէնէ այս
մասին Հայոց Միացեալ Ընկերու-
թեանց նոր Պատ. Տնօրէն ժողովը :

* * *

Խիզանի Ուսումն. ընկերութեան
գպրոցների վրայ կատարեալ ծանո-
թիւն ունեցող բարեխաղ մէկ, որ
գործած խիզան, Կղզիոս և Շինիձոր
դատաւանի կը շրջի, կը գրէ ինձ
հետեւեալը. «Շինիձորը խաղկաւ և
խարկող գիւղերի խիզանի Ուսումն.
ընկերութեան գպրոցների ամառ-
վերջին քննութեանց ներկայ լինե-
լու պատու ունենալով, ուրախու-
թեամբ տեսայ որ սանուիք իւրեանց
Պատ. դասաւանդ անձնաձիր Վա-
նիւք, Հայերենի Թուարանութեան
Պատմութեան, Գրիգորոսեանի
վարդապետութեան, ընդհանր կը-
րօնագիտութեան, Աշխարհագրու-
թեան, Աղբ. և Էկոնոմիական երա-
ժշտութեան, Գեղարվեստութեան և
Նամակագրութեան մէջ նախանձիկ
յառաջդիմութիւններ ըլլոր էին :
Գիտէ՞ք որ ազգաստ, տգէտ և թըլ-
ուտա գեղջկորդիները այսպիսի նա-
խանձիկ յառաջգիտութեան մէջ
տեսները՝ յոյժ մեծ ուրախութիւն
կրնայ պատճառել ո՛չ վայրն ինձ, այլ
և ամեն անոնց որք Հոյն են, ուստի
հաւատացէ՛ք որ այս մասին զգա-
ցած անհոս ուրախութիւնս չեմ
կրնար բացատրել : »

Արդարութեան պարտք մը կ'ըլ-
գամ աստ յայտնել թէ՛ խիզանի
Ուսումն. ընկերութիւն իւր համաստ
ժողովրդէն հետեւելով կարծուածէն
բարիկ օգուտ ընծայած և Հոյոյն,
այն անժողովի վաստով, որ նա ա-
մենաթշուառ ու տգէտ գաւառի մը
ժողովրդեան մէջ զիտուութեան ջանք
փութել ընտարել, թող վստահ լի-
նի այդ ընկերութեան Պատ. Գոր-
ծադիր Ժողով, որ իւր ջանքերը ա-
պագային չպիտի լինին, և մեր երկ-
րի վրայ իւր թծալած բրտունը պի-
տի արգասաւորին մեծապէս :

* * *

Հանրածանօթ Մէճմէտ Ալի հուղ-
կահար Հասանանցի բուրգ, որ եր-
կու տարբի կ'իյր Բաղէշէն վանէն
և Մուշէն Կարին հանող ճանապա-
րը իւր չափաւորներով մեծ վտան-
գի ենթարկած էր, ամոլոյ երկրորդ
օրը, մեր վտնի կուսակալի ղգոն
հարապիտութեամբ քաղաքս գալով
անձնատուր եկաւ :

* * *

Տեղւոյ և վտնայ դատարանաց
ընդհանուր քննիչ Հիւսէրի Էֆէնտի
որ ժամանակէն մի վեր վան կը

գաճուկէր, երկու օր առաջ հոս վե-
րագարձաւ : Հիւանդէֆէնտի իւր
կողման արժանի պաշտօնակց մը կը
թուր լինէր, թէ եւ ցարգ հասարակ-
կութեան անկեկալած շատ մը խրն-
դիւններն որոշ եղբակցաւորեան մը
յանգեցնելու միջոց կըցրաւ ունե-
ւայ : Եւ սիրեցեալ յուսով որ սակէ
վերջ պիտի ունենայ :

* * *

Հրկիզեալ խանութներն սկսած
են վերադառնալ, որմնագործի եւ առաջ-
նագործի պոլիթիկան օրէ օր դարձի
կը լինի, շատերն մեծ տենչ մ'ու-
նին իրենց արհեստ կամ գործն
այս երկու արհեստներէն միոյն հետ
վերադառնալ :

**ՀԻՍՏՈՐԻԱԿԱՆ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ
ՈՎԿԻՍՆՈՍ**

— 0 —

« ԲԵՐՈՒ » ՇՈՂԱԿՆԱԽ

(Շարունակում .)

Սեպտ. 19. Պիտքայի ծոցին մէջն
ենք. հորիզոնը սեւաթուր ամպերով
ծածկուած է, հարսաւային արեւմտեան
հողմն ահաւի՛ր ուժգնութեամբ կը գո-
ռայ, եւ մեր դէպքի հարաւ կը նա-
ւենք. լեռնաձագ կոճակներ կատարի
շառագմամբ նստուռ գլուխը կը բախկն-
Այս աճաղակ շոգեմանը՝ որ շուրջ երեք
հարիւր ոտք երկայնութիւն ունի, եւ
հազար ձիու զօրութեամբ շողիգործի
կը կրէ, փետուրի պէս յայտ կայս եւ
յայն կը տատարի, ամեն կողմն ահա-
ղին աղմուկ եւ շառաչում, Դոսքի վրայ
կայնի անկարելի է եղած : Սրահին մէջ
եւ ոչ մէկ կը գտնուի, ամեն ոք իւր
սենեակը քաշուած է, ամէն ոք հի-
ւանդ է : Արդ հեծեծանայ ծայրերը
լսելով, Աղօղիկաւորին է որ կը տա-
նայրի : Ո՛հ, որչափ անհանդիստ եւ
հիւանդ են, երկու օրէ ի վեր եւ ոչ-
ինչ առած են, գաւալով մը թէյ չ-
անելու յօժարութիւն չունիմ, եւ ան-
ձուկ անկողնոյս մէջ նստուն տատան-
մամբ կը կողմէն միւս կողմ կորորիմ
Ա՛հ, հորեւծ ձիւրապարտ : Ի՞նչ թէ
Աղօղիկացւոյ չվերաբերեմ . մէկդի Ավ-
կիանոսն անցնելու փառատրութիւնն :
Ի՛նչ փոյլ թէ՛ն համար շոգեմառուն գե-
ղեցիկութիւնն, սրահին մարմարեայ փա-
ռաւոր շեջուր թիւնն : Ա՛հ, շարձան-
գործականտարին հրապուրիչ խոսքերը...
Ի՛նչ հարկ կար անոր անայտ, ո՛ր եւ
մէջ արեգադաշտ պայծառ օդն, ամառ-
ուսան արեգաշաւ, եւ փառաւոր լուսինը :
Ի՛նչ դառն վիճակ, եւ ի՛նչ հարկ այս-
չափ տառապիլ : Եւ երբ կը խորշու-
թիւն ո՛րչափ տարբեր ճամբարու-
թիւն պիտի ունենայինք, երբ լոն-
տոնի վրայէն Բարիդ անցնէինք, Բա-
րիդէն Վերմանիս, Զուլցցերիս, Խառ-
ւիս : Վերման ի՛նչ զոհողութիւնք ընել
պարտաւորուած չէի երբ հնար լինէր
կրկին Վիլբորդ գտանալ : Վաղղիլոյ շո-
ղեկտանց պայանտնդներուն ինչ փոփո-
թութեն յճալի քաղցր կը հնչէր ական-
ջին այժմ : Շողիկատներն, որոնց վրայ
արմարարաններ կը խօսէին ասիէ առաջ
երեւակայութեամբ այժմ արեգակաւան
կառքեր կը լիւնին յիւծ :

Առաւօտեան ժամն երեքն է, թմա-
ձքը մէջ մի պատած է բոլոր Ովկիա-
նոսի վրայ, հորիզոնը անթախանցիկ
է, շողեմառը կանգ կ'առնու, չկրնար
յատուցմանալ, եւ բոս Եւսակոսն օրի-
նայց սուլին ամեն երեք վարկիսն սոս-
կայի շառուղին մի կ'որոտայ, հրամա-
նատարն անձկութեամբ կը հսկէ, որ
մի գուցէ ուրիշ նաւու հետ ընդհարու-
տեղի ունենայ :

Սեպտ. 20. Հարաւային արեւմտե-
ան հողմը եւ ինչոյն երբէ՛ք ոչ առաւել
ուժգնութեամբ կը շարունակէ, երկին-
քը սեւաթուր ամպերով պատած մորիկ-
ներ կ'աղաղանայ, ժամը 14-ն տեղադա-
րափանձրեւ մ'սկսած արտասովոր օսաթ-
կութեամբ : հրամանատարը կ'ըսէ թէ
այս պիտի կակղենք ալիքներն, այլ
ինչ անցնել կը թուի, թէ պրոգնոստի-
իակ անձերու տեղայ, այս լեռնային կի-
սակները նուազեցնել անհնարին պիտի
լինի : Բոլոր դիշերը շերտով կը տառ-
պէի, սակայն անուղէ բոլորովն ժուժ-
կալի եւր օգտուն ունեցաւ : Այս առա-
տու աւել ուժեղ կ'զգայի, Ովկիան
նախաձայնի առի լաժտակ մը չամբա-
նայով, որ ծովու հիւսիսայինն դժ-
մեծանայէ Կօքնէ, ու սենեակին դուրս
ցտտիկեցի : մաւրեր օդ կը կարտնային :

Գաղի մեր Արապիկընը Հայը տես-
նելու, որ խիստ հիւանդ էր, եւ կը
առաւարդէ : Բաժակ մը չամբարան տա-
րի իրեն, ա՛ն ասիկայ, օգտու պիտի
ընէ քեզ, ըսի : Խիստ ոգորմնիկ վի-
ճակի մէջ զսփ պիտի, գլուխը հա-
լած գոճեմալակի, դուլիս կը շարժուի :
« Շողին կը նուազի, կ'ըսէ, շատ հիւ-
անդ եմ, ի՛նչ զփոխուլի վիճակն :
« Հոգ մի՛ ընել, խրախոյս սա՛ն ըսի,
դէպքի հարաւ կը քալենք, պայծառ
օրեր պիտի ունենանք անշուշտ, եւ
այս ամիս կը մտնանք » : Երեքն ինչ

այս բանը մ'առած է՛ր երեք օրէ ի վեր « Աղետը է անդարար բան ո՛ր անուռն » ըսի : « Ինչ որ իրարան կը գնէ՛մ, ստա մըքս կը մըքէ՛ » : Չէ՛ փոքիմ, անաբար բան մը ըսնի՛ր իսկ անուռն պէտք եւս . — Եւ սպասատրին պատուիրէ ցնիք մեզդէն կերակուր հօգալ անօր համար : Դախաճախին Եւ մարտը օդն անձապէս նպատաստը եղան ինձ : Էղօմը տակալի վայրագութեամբ կը գրռայր, ծովը փրփրաղէ կատարի վեր պարանկի ստացած էր, կոհայնէին հանելի շառաւիղն յաջորդարար նաւուսն զլիցին եւ կողքին կ'ընդհաղէին : Եւսը մերթ կը բարձրանար, մերթ կը խաւարէր Եւ ամեն կողմանէ կոհակ ներէ պաշարեալ կարծես Ովկիանոսի անդունդը պիտի սուղէր : Տախտախու մառնի վրայ ամրոնի մը լեցած կը նստէին, տեսարանն ո՛րչափ հանելի, արեւափ մը վաճէն էր, եւ ո՛րչափ խոր հրրդաժով կ'ընձ կը ներշնչէր . « Կ'ընէ այս մինչ արեւ նստն յանկարծ մի կողմի վրայ չափազանց խոնարհեցաւ, եւ կոհակի ստուռը հատօր մը մը պի՛նէ ինքնի մէջ տախտակամանին վրայ պայթիւով աճաղին որոտմամբ, ղիւղղեանց, եւ զնրանսնատւ ըն, որ ինձ հետ կը խօսէր, քանի որ կանգուն հետու մընց : « Ուէ՛ հէ՛ր է՛յ Կոհայնէն » (**) կ'ընէ ի՛նչպէս հնար է ըլլի, որ անառուսն այս եղանակն մէջ այսօր օրինակ անսնարձակ հողմով ընենանք . — « Իմ փորձառութիւնս այս է, պատասխանեց, թէ ամառան փոքրիկ ներք աւելի երկրկարուին են : Ովքեր ծոցնէ ձմեռուան մէջ շատ անգամ այն պիտի հանդարտելի օդով անցած եմ, զոր անառուան մէջ չեմ կրնար իսկ եւրազել : Յարեց նաեւ թէ ինչ որ ցարդ տեղի ընկնեալ, ոչինչ պէտք է համարել ձմեռուան եղանակի մերկայից լուսնի փոքրիկներու բաղդաւմամբ, որոնց նկարագրութիւնն մարդկային եւ րեւալպայութիւններէ կը վերլուի »

Այժմ մտադիր խորհելու լինիմք զմեզ անվիճալէս շրջապատող ատօր կանխեմու վրայ, պիտի գտնենք որ ոչ ստուռ վառանքի երկրկարութեւ եմք, եւ յիշուի, ի՛նչ է որուն ապագանք եմք, —մարդկային հնարաբանութեան, մարդկային հանձնարքի մէջ արտաբերուին նըն, մէկ ձեռագործը, Բայց մարդկային հանձնարը կրնայ միայն, առ մենակարգիկ անողնաշարի մէջ մի, թիւր հաշիւ մը կրնայ ամեն ինչ լի մատուր դնել, եւ իրաւի իւրովին . եւ ի՛նչ շողմանք շրջապառնող երկաթեայ տախտակներէ մին տեղի այս յան կարծ, կամ աննրբելի անշողութեամբ չողգկալթայն պայթելու վիճակին մէջ դնուելի, եւ կամ մարդկային հաւուր, մարդկային խնայականութեան, հաւուրութենէ վեր պատահար մի ի գէլ դալ, ի՛նչպէս այս ստուռը (տախտակայն) կոհայններու ծիփանց մէջ յանիթարթի պիտի անաղետութեամբ ասանց հնոց մը իսկ ձգուել : Անտըր որ իրենց վաճառներն ապահովելու կը դեղուին՝ ու ընդ կերպիւր պիտի խողմեն, հաւառուի եւս, ինչէն ալ վայած տեսարանի ներկայ լինէին Մեր բարեկամ Մ. Թ. . . . Ի ականից խօսի :

Այս աղբին (Անգլիացոց) մեծութեւնը, բարոյական այժմ իւր գործեալուն, իւր ձեռնարկութեամբ մէջ փնտրուելու է : Մանրամասնութեանց մէջ մտնել չեմք ուղիք, ինչեւից լնտուրի ընդարձակ վաճառատուններն եւ սեղանատուններն, որոնք համար տիեւ զերթի հետ առօրեայ յարաբերութեան մէջ են . տխուսեան նաւարանները, Տաւրից, ուր հազարաւոր նաւեր, շաղկնաւանդի զիրար կը յաճորդեն . նաեւ նապէս իվրերով ստուռը նաւարանները, Տաւրից, բարձրաբերձ համալսարանները, Մանչէսթըրի, Կլալօքի, Պիթսբըրգի եւ այլն մանրիկ գործարանները . բայց բաւական չեմք կրնաք ցիւտալ անոր կործմածութեան եւ առ նաական կենդանի գործունեան վրայ, երբ կը մտածեմք թէ զարիք առաջ երբ մարդկային հնարաբանութեան հրաշալիւսը մի՞նչ չողբի գործանութեան զիւտը՝ գաղտնիք մ'եր տակալին, այս ազգը իւր նաւերըր Ովկիանոսները կ'աղբաւէր, որ երկրորդը կը դաժներ, ազգերը ի նուաճէր, շնորհաստան մէջ իւր սնդիկապէս հաստատութեան 1600 ինչ լշիկապէս թաղուեալն օրէն կ'ալմօք, ինչպէս մէկ ու կէս տարի ետքը Քլալօք շէտթիկնաւ եւ ուրիշներ նոյն երկրի կատարածութեան անբազմաբնիկ . Իրենց նաւերը, որ բոլորովին զուրկ էին այրօրեայ նաւային կատարելութիւններէն, ամբարնով հաղարար մղուներն անբաւ ծովուր վրայ կը դնէր իրեն . Թող ընթիկեցողը երեւապարտութեամբ անխարի մի ձգէ արեւարկուս տախտակի եւ վրայ, եւ ուրիշուր ինչ Անգլիացի դէպ ի Ալբերկէ Ատլանտան Ովկիանոսի հաստանով որ սառ մինչեւ Բարեկուտը զլուսնի օր է 60(0) մղոն . Բարեկուտը զլուսն դէպ ի հիւսիս նաւելով՝ Մառտիկոսը անցանք միջոյն, եւ շնորհաբան Ովկիանոսի դնայ նի, եւ շնորհաբան Ովկիանոսի դնայ Կալիֆորնիա օր է 6800 մղոն . եւ պիտի գտնէ որ Անգլիայէն մինչեւ Կալիֆորնի

(*) . — Անէ՛ն ծեծէ՛ն Կոհայնէն

ՈՒ Է ՍԴՔՕԴ
ՇՈԳԵՆԱԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱԻՔ
ՈՐԴ ԿԵ ԲԱՆԻՔ Ե ԴԵԼ ԼՆՈՐԱՆԻՔ Ե ԱՆԵՆԻՔ

Եղեկեալք Լնստոնէի կանոնաւոր
պէս կը մեկնին Կ. Պոլսի, Օսման
Դիւանդը երթալու համար, եւ օրհնա
ւոր սակաւներով վաճառք կը փոխ
դրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւծ,
վաւարդի նաւահանգիստները:

Քեւտիքի շոգեկեալ նաւաւանդ
Անվերսէն եւ Իլլիրիական եկաւ ընդ
պարպէ եւ պայօր Օսման պիտի երթաւ

ամայն 17ին մեկնեցաւ Մալթա,
 րէոն եւ Կ. Պօլիս գալու ուր
 հասնի ամայն 17ին, եւ բեր

պիտէ յետոյ Կանուրը պիտի երկայ :
 23-ին չղզեանաւ, նաւ. Կորկի, ապա
 23-ին Լոնտոնէն մեկեւցաւ Մայիս,
 Շիրա, Սէլանիկ եւ Կ. Պոլսի գրու
 համար եւ գէպի հոկտեմ. 43-ին առ
 Կ'սպասուի եւ չուտով Օտես եւ Կի-
 քոպոլիքի պիտի երկայ :
 Լոնտոնի մէջ այժմ բնու Կ'առնու-
 թեւ Ռեւլէ՛ չղզեանաւ, նաւապետ Կիւս-
 ժան, Պոլսի, Պալմիրու, Բոթրի եւ Յայ-
 դան երկաթու համար :
 Բեւընէն չղզեանաւ, նաւապետ
 ձնոսնի, Պոլսի, Օտես եւ Կէքեր-
 յէի երկաթու համար : Որուն պիտի
 յաջորդէ ձմ. Տիտի չղզեանաւ Պոլսի եւ
 Օտես եւ Կիւսի համար :

Անադոնա շողենաւն հոկտեմբերի 18.
կիցը բեռ պիտի առնու ուղղակի լճ.
տոն երթալու համար :

Աւելի մանրամասնութիւններ
հետոյ տեսնուի :

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.
ԳՐԵՎԻՄ
ՂԱԼԱԺԻՐ, Կ. ՊԵՐՍԻՆ

9, Ֆէնլըբէ Սդր. Լոնտոն,

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆՈՒՈՒՆՆԱՆ. ԸՆԴԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մարտի 1-ին Լ. Բաբիկի ղեկավարությամբ
բաղկացած թանուգ

Սեփարում Մարտիրոսյէն, առնն տառն
եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի
օրերը :

Ուրեմն էլ անոնք ինչպէս

Տրապզուն, Պաթում եւ Բողի պիտի
էր լայ Լ Արշնէ շողեան, որ հոկա.
10ին Մարտիրայէն եւ հոկա. 17ին Կ.
Պոլիսէն պիտի մեկնի :

Մարտիրոս երկրալիք յառաջիկայ յո.
գնեաւն է Լ. Մէշչ.
Նառողէքի, ուղեւորութեան եւ
այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակաւորն
ԼՈՐԱՆ ԲԵՊՈՒՆ

Մոմհանէ փողոց , թիւ 141

1872

1 4 6 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 104

18

32	34	36	38	40	60	62
----	----	----	----	----	----	----

ἡρεῖται

3	5	4	4	2	2	4	5	8	5	3	0	6	1	6	3	2	7
4	4	4	4	3	2	5	8	5	4	0	6	1	6	4	2	7	10
4	4	9	4	3	6	5	1	2	5	4	4	6	1	6	4	6	7
4	4	9	4	3	9				5	4	7		6	4	9	7	17

4	12	4	33	5	18	5	52	6	22	6	53	7	22
4	17	4	44	5	25	5	55	6	28	6	56	7	27
4	23	4	47	5	37	5	59	6	40			7	37
4	35			5	47			6	52				

4 45	5 47	6 52	
		7 4	

39	61	63	65	1
----	----	----	----	---

4. 3. 4. 3. 4. 3. 4. 3. 4. 3.

4 58	6 2	6 51
5 40	6 14	7 5

32	5	24	6	6	28	7	1	7	26
36	5	28		6	32				
41	5	33							
44	5	36		6	38				

9 5 41 6 40 6 43 7 41 7 40
17 5 49 6 48 6 51 7 49 7 50

3. Ժողովը ձևափոխվեց անհատիկ կ'ըն-

ճրարներն Պօլսէն Մաքրիկիւղ կամ
առախմբոց մէջ :